

Pilegrim for alle!

Vi ønsker oss en åpen kirke som samarbeidspart, ikke en kirke som henger merkelapper på folk ut ifra om de gjennomfører pilegrimsreisen på «riktig» måte.

Publisert: 7. aug 2017

Hans Morten Løvrød

Pilegrimsleden feirer i år 20-årsjubileum for reetableringen av de gamle pilegrimsledene mot Nidarosdomen. I jubileumsåret opplever vi et engasjement og en oppmerksomhet som når nye høyder, både når det gjelder vandrende pilegrimer og interesse og meninger fra politikere og meningsbærere med ulike perspektiv. Flott! Den enorme arbeidsinnsatsen som er lagt ned av ildsjeler og entusiaster i kommuner, fylkeskommuner, menigheter, direktorater og departementer, entreprenører og næringsaktører, lønnede og ulønnede medarbeidere, begynner nå å bære frukter.

Nasjonalt pilegrimssenter har siden 2012 hatt i oppdrag å forvalte vår felles kulturarv pilegrimsleden, hvor vi er satt til å lede og koordinere den nasjonale pilegrimssatsningen. Arbeidet bygger på den statlige strategien fra 2012, hvor temaområdene kirke, kultur, næring og miljø trekkes fram som viktige perspektiv i satsingen. I innledningen i denne strategien står det blant annet at vi skal «arbeide for verdiskapning og positiv utvikling av pilegrimsleden gjennom økt bruk av den».

Vi har med glede registrert at kulturministeren nå bebuder en ny strategi for de neste 20 årene med pilegrim, og mener det er riktig at vi nå gjør opp status, ser på hvilke erfaringer vi har gjort oss, og legger gode planer for å styrke satsingen og tilbudet til det voksende antall pilegrimer som igjen går de gamle ferdselsvegene mot Nidarosdomen

Slik vi ser det, har oppfatningen av hva pilegrim er vært delt her til lands. Det har de siste årene blitt allment «akseptert» å reise til Spania for å gå Caminoen; det oppfattes som eksotisk, mat og overnatting er rimelig i norsk målestokk, og «alle» kan gjøre det. På den andre siden har pilegrimsvandring i Norge vært oppfatte som noe for de spesielt interesserte, og det har vært en gjengs oppfatning av at de som vandrer i Norge er «dypt religiøse».

Vi i Nasjonalt pilegrimssenter arbeider bevisst for å åpne opp pilegrimsbegrepet slik at mange kan identifisere seg som vandrere på pilegrimsleden i Norge. Vi ønsker ikke å sette merkelapper på pilegrimer, og definerer ikke hva som er riktig motivasjon, hva pilegrimer skal tro eller tenke på sin vandring, eller føle når de kommer fram til målet. Pilegrimsvandring er veien og målet! Rammene og historien er vi imidlertid tydelige på; pilegrimsvandring er en religiøs tradisjon, og pilegrimsleden følger de gamle ferdselsvegene som pilegrimer i snart 1000 år har fulgt mot Nidarosdomen som et hellig mål.

Gjennom innlegg og kommentarer i Vårt Land de siste dagene har enkelte problematiser næringsaspektet knyttet til dagens pilegrimstrafikk. Det vises bl.a. til at det er blitt for kostbart å være pilegrim, at dette ekskluderer mennesker fra å gå pilegrim i Norge, og at kostnadsaspektet ødelegger for stillheten og de religiøse opplevelsene langs leden. Det ligger ulik motivasjon bak det å gå pilegrimsvandring, og det er forståelig at enkelte aktører frykter en «turistifisering» av pilegrimsvandringene. Samtidig er ikke behovet for mat og drikke, og andre varer og tjenester undervegs mot målet et nytt fenomen. Allerede i middelalderen var

det et nettverk av næringsaktører som bidro til å tilgjengeliggjøre pilegrimsvandringen mot Nidaros, en dynamikk som også da handlet om tilbud og etterspørsel.

Nasjonalt pilegrimssenter jobber for å gjøre pilegrimsleden tilgjengelig for så mange som mulig, og våre regionale pilegrimssenter langs leden gjør en formidabel jobb i nettverket av kommuner, fylkeskommuner, små og store overnattingssteder og menigheter og kirker.

Fengselsprest Kjell A Nyhus er en erfaren pilegrimsvandrer, med god innsikt i det religiøse aspektet i pilegrimsvandringen. I VL 4. august skriver Nyhus et innlegg hvor en kan få inntrykk av at næringsutvikling og organiserte turer utfordrer den enkle vandringen og de åndelige verdiene. Dersom dette medfører riktighet, synes vi ved Nasjonalt pilegrimssenter det er problematisk.

For det første forutsetter Nyhus med dette at alle pilegrimer skal ha åndelige verdier knyttet til Gud, og han bruker sin rolle som prest til å eie og definere pilegrimsbegrepet. Det er gledelig at kirken vil være med å prege utviklingen av pilegrimssatsningen, samt å gi et tilbud til de som ønsker det, men verken kirken eller andre eier pilegrimsbegrepet. Vi ønsker oss en åpen og inkluderende kirke som samarbeidspart, ikke en kirke som setter mennesker i bås og henger merkelapper på dem ut ifra om de gjennomfører sin pilegrimsreise på «riktig» måte.

For det andre gir Nyhus et inntrykk av at alle pilegrimer nå må gå på organiserte turer. Det er selvfølgelig ikke tilfellet. Vi er opptatt av å bidra til at så mange som mulig kan realisere sin drøm om å gå pilegrimsvandring til Nidaros. For noen handler dette om å bli med på en organisert tur hvor alt er tilrettelagt, for andre handler det om frihet til å planlegge og gjennomføre turen på egen hånd. En større undersøkelse fra pilegrimsleden i 2014 viser at bare 12% av de som kommer fram til Nidarosdomen har gått i organiserte grupper, og 18% av de spurte sov i telt eller under åpen himmel. Videre viste undersøkelsen at pilegrimene i gjennomsnitt hadde vandret i 20 dager til Trondheim, noe som gir en pekepinn på behovet for infrastruktur og tilgang til varer og tjenester undervegs.

I år har vi gjennom tildeling av Spillemidler fra Kulturdepartementet fornyet skilting og merking langs leden, satt opp flere gapahuker og etablert rasteplasser i alle kommuner. Vi har også satt opp lavvoer enkelte steder til gratis bruk og styrket overnattingskapasiteten på de mest utsatte stedene. Turplanleggeren på vår hjemmeside er en av de funksjonene som er hyppigst i bruk på siden, noe som tyder på at mange fortsatt går sin egen tur.

I samme utgave av VL skriver Karen Andrine Flatø om sine erfaringer som pilegrimsvandrer under tittelen «når ord mister mening». Flatø presenterer et underlig menneskesyn når hun hevder at pilegrimsvandringer for «rike og ressurssterke» er ren kulturturisme, mens det er de fattige og ressursvake som kan påberope seg å være ekte pilegrimsvandrere. Heldigvis kjenner jeg mange teologer og kirkeledere som står for et annet syn i disse spørsmålene, men jeg synes det er beklagelig dersom Det Norske Misjonsselskap og Møre Bispedømme ønsker å fronte en slik definisjon av hvem pilegrimen er.

Videre skriver Flatø om sin egen vandring over Dovre, at hun bl.a. hadde en liste over støtteapparat hun kunne kontakte ved behov. Hun spør nå om vi ikke kan etablere avtaler med gårder langs ruta som kan gi pilegrimene enkel mat og overnatting.

Det er en god ide, som også var en del av infrastrukturen da leden ble reetablert i 1997. Samtidig må vi ta inn over oss at det ikke er mange som gir bort mat og overnatting gratis. De

første årene var det mange hobby-verter som tok inn pilegrimer til mat og overnatting, men etter hvert som trafikken har økt har vi fått stor slitasje på denne kjeden av næringsaktører eller støtteapparatet som Flatø omtaler det som. Det stilles mange formalkrav til både brannsikkerhet og matsikkerhet knyttet til det å drive overnattingssted for pilegrimer, for dette er næringsvirksomhet.

I dag er det flere av de gamle overnattingsplassene som stenger dørene. I starten var det nærmest eksotisk å få en pilegrim innom tunet i ny og ne, men 15-20 pilegrimer hver dag gjennom deler av sommeren blir en belastning dersom dette bare er en hobby. Vertskapet trenger ferie, og det er ikke alle som ønsker å være tilgjengelig gjennom hele våren, sommeren og høsten.

For å møte den økende trafikken av pilegrimer må vi profesjonalisere nettverket av næringsaktører som tilbyr mat og drikke langs leden, og vi må tilrettelegge for næringsaktører som tilbyr gruppevandring og baggasjetransport. Vi må bygge et robust og bærekraftig tilbud, slik at vi har en forutsigbar og avklart sesong for hele kjeden langs leden. Denne videreutviklingen må vi håndtere uten at det går på bekostning av møtene mellom enkeltmennesker eller opplevelsen av vandringen. Vi trenger overnattingssteder som serverer lokal mat, formidler lokalhistorie og tilrettelegger for at pilegrimene får gode rammer for refleksjon, stillhet og sin helt personlige reise!